

Neurodegeneracyjne choroby mózgu w kontekście zaburzeń mowy i języka

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	2024/2025
Wydział	Wydział Lekarsko-Stomatologiczny
Kierunek studiów	Logopedia ogólna i kliniczna
Dyscyplina wiodąca	(zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019)
Profil studiów	(ogólnoakademicki/praktyczny)
Poziom kształcenia	II stopnia
Forma studiów	stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	Obowiązkowy (do wyboru)
Forma weryfikacji efektów uczenia się	zaliczenie
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	Zakład Logopedii i Emisji Głosu, Centrum Logopedyczne IPS UW, 02-927 Warszawa, ul. Karowa 20
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	dr hab. Olga Jauer-Niworowska, prof. ucz.
Koordinator przedmiotu	dr hab. Olga Jauer-Niworowska, prof. ucz.; dr Kamila Potocka-Pirosz o.jauer-niworo@uw.edu.pl ; k.potocka@uw.edu.pl
Osoba odpowiedzialna za sylabus	dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz. e.wolanska@uw.edu.pl
Prowadzący zajęcia	dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz.

2. INFORMACJE PODSTAWOWE			
Rok i semestr studiów	II rok II stopnia, semestr III	Liczba punktów ECTS	2.50
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ			

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim	Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
wykład (W)	30	1
seminarium (S)		
ćwiczenia (C)		
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń	30	1,5

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Zaznajomienie słuchaczy z podstawami funkcjonowania układu nerwowego i jego patofizjologią.
C2	Zaznajomienie słuchaczy z technikami służącymi do badania funkcji mózgu.
C3	Zaznajomienie słuchaczy z zaburzeniami mowy i języka występującymi w chorobach neurodegeneracyjnych.
C4	Zwrócenie uwagi słuchaczy na to, że u oprócz leczenia farmakologicznego duże znaczenie w rehabilitacji osób dotkniętych chorobą neurodegeneracyjną ma terapia zajęciowa, w tym terapia logopedyczna.

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
--------------------------	-------------------

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

W1	Zna podstawy patofizjologii układu nerwowego oraz wybranych rodzajów chorób neurodegeneracyjnych ważnych z punktu widzenia (neuro)logopedii.
W2	Posiada wiedzę o chorobach neurodegeneracyjnych mózgu i występujących w nich zaburzeniach mowy i języka.
W3	
W4	

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	Umie obserwować, rozpoznawać i opisywać objawy chorób neurodegeneracyjnych mózgu.
U2	Potrafi w oparciu o dane o chorym określić rodzaj zaburzeń (neuro)logopedycznych występujących u osoby z chorobą neurodegeneracyjną.

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	Potrafi pracować w zespole oraz przekazuje w sposób zrozumiały dla laików wiedzę z zakresu badań nad układem nerwowym.
K2	Potrafi konstruktywnie komunikować się z pacjentem, jego rodziną oraz zespołem terapeutycznym.

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
seminarium	<p>1. Omówienie zaburzeń mowy i języka w wypadku takich chorób neurodegeneracyjnych, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – choroba Alzheimera (ang. <i>Alzheimer’s disease</i> – AD); – choroba Parkinsona (ang. <i>Parkinson’s disease</i> – PD); – choroba Wilsona (inaczej: zwyrodnienie soczewkowo-wątrobowe; ang. <i>Wilson’s disease, hepatolenticular degeneration</i>); – otępienia czołowo-skroniowe (ang. <i>frontotemporal lobar degeneration</i> – FTLD), w tym: choroba Picka (ang. <i>Pick’s disease</i>), wariant czołowy FTLD, wariant skroniowy FTLD, postępująca afazja bez płynności mowy (ang. <i>progressive nonfluent aphasia</i> – PNFA); – otępienie naczyniopochodne (ang. <i>vascular dementia</i> – VaD); – otępienie z ciałami Lewy’ego (ang. <i>dementia with Lewy bodies</i> – DLB); – płasawica Huntingtona (ang. <i>Huntington’s disease</i> – HD); – postępujące porażenie nadjądrowe (inaczej: choroba/ zespół Steele’a–Richardsona–Olszewskiego (ang. <i>progressive supranuclear palsy</i> – PSP; <i>Steele–Richardson–Olszewski syndrome</i>); – stwardnienie zanikowe boczne (ang. <i>amyotrophic lateral sclerosis</i> – ALS); – zanik wieloukładowy (ang. <i>multiple system atrophy</i> – MSA); – zespół Tourette’a (ang. <i>Tourette’s syndrome</i> – TS); – zwyrodnienie korowo-podstawne (ang. <i>corticobasal degeneration</i> – CBD). <p>2. Językowy wariant AD na tle wariantu klasycznego oraz innych wariantów atypowych choroby Alzheimera.</p> <p>3. Metody pracy z seniorami z chorobami neurodegeneracyjnymi i tymi ze starzeniem normatywnym.</p> <p>4. Terapia neurologopedyczna pacjentów z otępieniem typu alzheimerowskiego oraz z otępieniem semantycznym.</p>	W1, W2, U1, U2, K1, K2

6. LITERATURA

Obowiązkowa

- A. Barczak, B. Hintze, *Otępienie z ciałami Lewy’ego – kryteria diagnostyczne i leczenie*, „Psychiatria po Dyplomie”, 2020, 17(3), s. 38–42.
- A. Barczak, B. Hintze, *Wczesne rozpoznawanie wariantu behawioralnego otępienia czołowo-skroniowego – perspektywa kliniczna*, „Neuropsychiatria i Neuropsychologia” 2022, 17(1–2), s. 16–23.
- A. Barczak, *Choroba Alzheimera – co powinien wiedzieć lekarz POZ*, „Medycyna po Dyplomie”, 2021, 30(6), s. 74–78.
- A. Barczak, T. Gabryelewicz, *Rozpoznawanie otępienia i postępowanie z pacjentami – rekomendacje*, „Aktualności Neurologiczne” 2021, 21(2), s. 65–75.
- A. Barczak, W. Wańska, E.J. Sitek, E. Narożańska, B. Brockhuis, J. Sławek, *Otępienie z ciałami Lewy’ego – jak rozpoznawać?, jak leczyć?*, „Polski Przegląd Neurologiczny”, 2015, 11(3), s. 107–116.
- Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia, *NFZ o zdrowiu. Choroba Alzheimera i choroby pokrewne*, Warszawa 2022.
- A. Domagała, A. Czernikiewicz, *Choroba Alzheimera o wczesnym początku z perspektywy psychiatry i logopedy – na podstawie portretu osoby chorej kreowanego w książce „Motyl” L. Genovy i jej adaptacji filmowej*, „Logopedia”, 2019, 48-2, s. 481–496.
- A. Domagała, E.J. Sitek, *Choroba Alzheimera. Zaburzenia komunikacji językowej*, Gdańsk 2018.
- A. Domagała, *Jak pacjenci z chorobą Alzheimera opisują osoby, miejsca i sytuacje? Charakterystyka trudności w zakresie komunikacji językowej w łagodnej fazie otępienia*, „Logopedia”, 2020, 49-2, s. 103–119.
- A. Domagała, *Jak pacjenci z chorobą Alzheimera opisują osoby, miejsca i sytuacje? Charakterystyka trudności w zakresie komunikacji językowej w umiarkowanej fazie otępienia*, „Logopedia”, 2018, 47-1, s. 129–144.
- A. Domagała, *Narracja i jej zaburzenia w otępieniu alzheimerowskim*, Lublin 2015.
- A. Domagała, *Rozpad sprawności leksykalnych u pacjenta z otępieniem umiarkowanym w chorobie Alzheimera a możliwości komunikowania się z otoczeniem*, „Logopaedica Lodziensis”, 2019, 3, s. 45–61.
- A. Domagała, *Zachowania językowe w demencji. Struktura wypowiedzi w chorobie Alzheimera*, Lublin 2007.
- T. Gabryelewicz, A. Barczak, M. Barcikowska, *Otępienie w praktyce*, Poznań 2019.
- M. Kielar-Turska, S. Milewski (red.), *Język w biegu życia*, Gdańsk 2019.
- P.P. Liberski, W. Papierz, W. Kozubski, I. Kłoszewska, M.J. Mossakowski, *Neuropatologia Mossakowskiego*, Lublin 2005.
- K. Kluj-Kozłowska, A. Domagała, E.J. Sitek, S. Milewski, B. Brockhuis, D. Wieczorek, P. Lass, J. Sławek, *Leksykalne i syntaktyczne aspekty dyskursu narracyjnego u osób z otępieniem z ciałami Lewy’ego i z chorobą Alzheimera*, „Logopedia Silesiana”, 2020, 9, s. 18–34.
- K. Kluj-Kozłowska, E.J. Sitek, A. Skrzybowska, E. Narożańska, B. Brockhuis, J. Sławek, A. Domagała, S. Milewski, *Progresja zaburzeń językowych i poznawczych u pacjentów z wariantem logopenicznym afazji pierwotnej postępującej – seria przypadków*, „Aktualności Neurologiczne”, 2020, 20(3), s. 125–135.
- K. Kluj-Kozłowska, E.J. Sitek, B. Brockhuis, D. Wieczorek, P. Lass, J. Sławek, S. Milewski, A. Domagała, *Korelaty scyntygraficzne zaburzeń dyskursu w otępieniu z ciałami Lewy’ego*, „Logopedia Silesiana”, 2021, 10, s. 18–35.
- W. Kozubski, P.P. Liberski (red.), *Choroby układu nerwowego*, Warszawa 2004.
- W. Kozubski, P.P. Liberski (red.), *Neurologia. Podręcznik dla studentów medycyny*, Warszawa 2006.
- J. Krzyżowski, *Leksykon psychiatrii i nauk pokrewnych*, Warszawa 2010.
- M. Mossakowski, *Podstawy neuropatologii*, Warszawa 1981.
- A. Obrębowski (red.), *Wprowadzenie do neurologopedii*, Poznań 2012.
- E.J. Sitek, A. Domagała, *Usprawnianie komunikacji słownej w wybranych wariantach choroby Alzheimera: typowym i językowym*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, 2022, 29(2), s. 213–229.
- E.J. Sitek, I. Dziembowska, *Interwencje nefarmakologiczne w różnych wariantach choroby Alzheimera*, „Psychiatria po Dyplomie”, 2022, 19(1), s. 20–25.
- E.J. Sitek, B. Hintze, E. Narożańska, B. Brockhuis, *Otępienie czołowo-skroniowe: ewolucja kryteriów diagnostycznych i nowości w diagnostyce różnicowej*, „Psychiatria po Dyplomie”, 2023, 1.
- E.J. Sitek, K. Kluj-Kozłowska, E. Narożańska, *Nietypowe zaburzenia mowy i pisma jako wczesne objawy choroby neurozwyrodnieniowej*, „Medycyna po Dyplomie”, 2021, 2, s. 42–50.
- E.J. Sitek, D. Wieczorek, E. Narożańska, *Otępienie semantyczne – znaczenie wywiadu oraz oceny neuropsychologicznej w diagnostyce różnicowej*, „Postępy Psychiatrii i Neurologii”, 2009, 18(2), s. 183–187.
- A. Szczeklik (red.), *Choroby wewnętrzne. Przyczyny, rozpoznanie i leczenie*, t. 2, Kraków 2005.
- A. Szczeklik (red.), *Choroby wewnętrzne: stan wiedzy na rok 2010*, Kraków 2010.
- A. Szczeklik, P. Gajewski: *Interna Szczeklika*, Kraków 2017.
- W. Tłokiński, S. Milewski, K. Kaczorowska-Bray (red.), *Gerontologopedia*, Gdańsk 2018.
- E. Wolańska (autor opracowania), A. Wolański (autor opracowania), M. Kielar-Turska (konsultacja psychologiczna), *Zestaw prób do badania realizacji kompetencji językowej osób z chorobami otępiennymi. Wersja eksperymentalna (wraz z kluczem)*, Warszawa 2019.
- E. Wolańska, *Nowe formy rehabilitacji neurologopedycznej jako odpowiedź na nowe formy farmakoterapii w chorobie Alzheimera*, „Poradnik Językowy”, 2017, z. 6, s. 39–52.

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

<p>E. Wolańska, <i>Zaburzenia funkcji językowych i innych funkcji poznawczych w otępieniu semantycznym</i>, „Logopedia”, 2018, t. 47(2), s. 449–461.</p> <p>E. Wolańska, <i>Zaburzenia funkcji językowych w chorobach i zespołach otępiennych. Rola i cele logopedii wieku podeszłego</i>, „Poradnik Językowy”, 2015, z. 5, s. 67–82.</p> <p>E. Wolańska, <i>Zaburzenia komunikacji językowej w klasycznej postaci choroby Alzheimera oraz w jej wariantach atypowych</i>, „Poradnik Językowy”, 2018, z. 5, s. 51–67.</p>
Uzupełniająca

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ		
Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
<i>Np. A.W1, A.U1, K1</i>	<i>Pole definiuje metody wykorzystywane do oceniania studentów, np. kartkówka, kolokwium, raport z ćwiczeń itp.</i>	<i>Np. próg zaliczeniowy</i>
W-1, W-2, U-1, U-2, K-1, K-2	Obecność	Obecność jest obowiązkowa (dopuszczalne dwie nieobecności)
U-1, U-2, K-1, K-2	Praca na zajęciach	Poprawne wykonywanie zadań
U-1, U-2, K-1, K-2	Praca samodzielna	Przygotowanie prezentacji

8. INFORMACJE DODATKOWE
<i>(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusu, w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)</i>

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

<p>UWAGA</p> <p>Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich</p>
